

ÖZGÜN ARAŞTIRMA

Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniğine Başvuran Hastaların Human Papilloma Virüs ve Hpv Aşısı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*

Hakan OZAN, Bilge ÇETİNKAYA DEMİR, Yeliz ATİK,
Ertaç GÜMÜŞ, Kemal ÖZERKAN

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Bursa.

ÖZET

Polikliniğimize başvuran hastaların HPV ve HPV aşısı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacı ile Ocak 2011- Mart 2011 tarihleri arasında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniğine başvuran ve gönüllü olan, 18 yaş üstü 336 hasta araştırmaya dahil edildi. Hastalara sosyodemografik özellikler, HPV, HPV aşısı, pap smear ve serviks kanseri ile ilgili 32 adet soruyu içeren anket uygulandı. Katılan hastaların %51,8'i pap smear taramasını bildiğini, %86,6'sı serviks kanserini daha önce duymuş olduğunu ve %37,8'i bilgi kaynağının televizyon olduğunu belirtmiştir. Hastaların %46,1'inin HPV'nin bulaş şeklinin 'cinsel yolla olduğu' konusunda fikri yoktur. Katılımcıların %55,4'ü HPV aşısının varlığından haberdar değildir. Pap smear taramasını bilen hasta grubu ile HPV hakkında bilgi sahibi olan grup ($p<0,001$) ve HPV aşısını bilen grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,001$). Bu veriler polikliniğimize başvuran hastaların HPV, HPV aşısı ve HPV aşısının faydaları konusunda bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir..

Anahtar Kelimeler: Serviks kanseri. HPV. HPV aşısı

Determination of Knowledge Level of Patients Regarding HPV and HPV Vaccine in Outpatient Clinic of Obstetrics and Gynecology Department

ABSTRACT

To determine the knowledge level of patients in our outpatient clinics regarding Human Papilloma Virus and HPV vaccine, 336 patients over 18 years old who admitted to outpatient clinics of our department between January and March 2011 and volunteered to participate were surveyed with a questionnaire inquiring sociodemographic characteristics, knowledge, opinions and attitudes about the HPV, Pap smear, cervical cancer and HPV vaccine. Among participants 51,8% are aware of the cervical cancer, 86,6% know the pap smear. 37,8% of patient declared that the source of their knowledge were the television programs. Inquiring the opinions and attitudes of the participants, 46,1% had no idea about sexual transmission of HPV, 55,4% were unaware of the presence of the HPV vaccine. There was statistically significant correlation between groups who have idea about pap smear and who know HPV ($p<0,001$) and HPV vaccine ($p<0,001$). These data suggest that the knowledge level of patients about HPV and screening and prevention of HPV-born genital diseases is not satisfactory..

Key Words: Cervix cancer. HPV. HPV vaccination.

Human papilloma virüs (HPV) ailesi yaklaşık olarak 120 tipten oluşur ve 40 tipi anogenital enfeksiyonlara neden olur. HPV vajen, vulva, serviks gibi genital ve baş boyun tümörlerine neden olabileceği gibi kondilom gibi benign lezyonlara da neden olan kılıfsız, çift sarmallı DNA virüsüdür.

HPV tip 6 ve 11 genital siğillerin %90'ından sorumlu iken, HPV tip 16 ve 18 ise serviks kanseri gelişiminin %71'inden sorumludur (1). Serviks kanseri açısından yüksek riskli olarak tanımlanan 15 alt tip (HPV 16, 18, 31, 33, 35, 39, 45, 51, 52, 56, 58, 59, 68, 73, 82) serviks kanserinin %94,8'inden sorumludur².

Globocan 2008 verilerine göre, serviks kanseri insidansı Avrupa'da yüzbinde 10,5, Türkiye'de 3,9'dur³. Ulusal servikal tarama programı 30 yaşından büyük her kadının 5 yılda bir düzenli olarak 65 yaşına kadar servikal taramanın sürdürülmesini ve 65 yaşından önceki son iki taramanın negatif olması durumunda taramanın sonlandırılmasını önermektedir⁴.

HPV aşısı, HPV tip 6,11,16 ve 18 enfeksiyonlarından korur. Türkiye'de iki farklı aşı da rekombinant teknolojiyi uygulanarak majör kapsül (L1) proteinlerinin purifiye edilmesiyle elde edilen tipe spesifik virüs

Geliş Tarihi: 25.08.2011
Kabul Tarihi: 07.10.2011

*10. Uludağ Jinekoloji ve Obstetri Kış Kongresi'nde sunulmuştur.

Dr. Bilge ÇETİNKAYA DEMİR
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı,
Bursa.
Tel: 0 224 2952516
e-posta: bilgecd@uludag.edu.tr

benzeri partikülleri (VPL) içerir. HPV aşısı koruma-ya yönelik olup tedavi edici özellikleri bulunmamaktadır⁵. HPV aşısı henüz Türkiye ulusal aşı takviminde yer almamaktadır ve HPV aşısı uygulaması tamamen ailenin isteğine bağlı ve ücretlidir.

ABD’de National Cancer Institute’un HPV aşısı uygulama önerileri rutin aşılanmanın 11-12 yaşlarında yapılması (en erken 9 yaş) ve 13-26 yaşları arasındaki genç kızlar ve kadınların da aşılanması yönündedir⁶. Özellikle aşılanmanın cinsel ilişki başlamadan önce yapılması önerilmektedir⁷. Centers for Disease Control and Prevention’a göre ise bivalent aşı 9-18 yaş kızlara ve kuadrivalan aşı ise 9-18 yaş kız ve erkeklere önerilmektedir⁸.

HPV aşısının uygulanabilirliği ve dolayısıyla serviks kanserinin önlenmesi için genel popülasyonun HPV ve HPV aşısı konusunda bilgilendirilmesi çok önemlidir. Bu çalışma, toplumumuzun HPV ve HPV aşısı bilgi düzeyinin belirlenmesi ve HPV aşısının toplumda nasıl algılandığını saptamak amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma Popülasyonu

Bu çalışmaya Ocak 2011- Mart 2011 tarihleri arasında Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Polikliniğine başvuran ve araştırmaya katılmak için gönüllü olan, 18 yaş ve üzerindeki 336 hasta dahil edildi. Çalışma için Uludağ Üniversitesi araştırma etik kurulundan onay alınmıştır.

Anket

Araştırmaya katılan hastalara uygulanan anket, araştırma hipotezi ve konu ile ilgili derlemeler doğrultusunda hazırlanmıştır. Ankette sosyodemografik özelliklerin sorulduğu 7 soru ve HPV, HPV aşısı, pap smear ve serviks kanseri ile ilgili 25 adet soruyu içeren, toplam 32 soru soruldu.

İstatistiksel Analiz

Tüm istatistiksel analizler SPSS 17.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Nicel veriler frekans ve yüzdelik değerler olarak belirtilmiştir. Kategorik verilerin analizinde Pearson ki-kare testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Araştırma Popülasyonu

Toplam 336 hasta araştırmaya katılmak için gönüllü olmuştu. Tablo I’de çalışma popülasyonunun sosyodemografik özellikleri verilmiştir.

Tablo I: Araştırma popülasyonunun sosyodemografik özellikleri n(%)

	n (%)
Eğitim durumu	
Okur-yazar	21 (%6,3)
İlköğretim	127 (%37,8)
Lise	115 (%34,2)
Üniversite	73 (%21,7)
Çalışma durumu	
Ev hanımı	300 (%89,3)
Çalışan	36 (%10,7)
Ailenin aylık gelir düzeyi	
500-999 TL	141 (% 42)
1000-1499 TL	99 (%29,5)
1500-1999 TL	49 (%14,6)
2000-2499 TL	23 (%6,8)
≥ 2500 TL	24 (%7,1)
Medeni durumu	
Bekar	44(%13,1)
Evli	269(%80,1)
Dul	12 (%3,6)
Boşanmış	11 (%3,3)
Sağlık sigortası tipi	
SGK	312 (%92,9)
Özel sigorta	14 (%4,2)
Ücretli	10 (%3,0)

Pap Smear Bilgi Düzeyi

Araştırmaya katılan hastaların %51,8’i pap smear taramasını bilmektedir, bilgi oranı yaşla artış göstermekte olup 55-65 yaş arası hastaların %75’i pap smear testini bildiklerini ifade etmiştir. Hastalarının %36’sı son 6 ay içerisinde pap smear testini yaptırdığını belirtmiştir. Tablo II’de pap smear, HPV, HPV aşısı, serviks kanseri bilme durumları yüzde olarak belirtilmiştir. Yaş gruplarına göre pap smear taramasını bilme oranlarına bakıldığında gruplar arasında farklılık göstermektedir ($p=0,022$). Çalışma durumuna göre pap smear bilme oranları çalışan grupta yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,023$, Tablo III)

Tablo II: Pap smear, HPV, HPV aşısı, serviks kanseri bilme durumu

	Sayı	%
Pap smear bilme durumu		
Evet	174	51,8
Hayır	162	48,2
Serviks kanseri bilme durumu		
Evet	291	86,6
Hayır	45	13,4
HPV bilme durumu		
Evet	112	33,6
Hayır	224	66,4
HPV aşısı bilme durumu		
Evet	149	44,6
Hayır	187	55,4

HPV ve HPV Aşısı Bilgi Düzeyi

Tablo III: Çalışma durumu ile Pap smear, HPV, HPV aşısı bilme durumu ilişkisi

	Çalışma durumu		p
	Evet	Hayır	
Pap smear bilme durumu (Evet /Hayır)	148/126	26/9	0,023
HPV bilme durumu (Evet/Hayır)	58/206	13/17	0,010
HPV aşısı bilme durumu (Evet/Hayır)	81/171	16/15	0,031

Tablo IV: Pap smear bilme durumu ile HPV ve HPV aşısı bilme durumu ilişkisi

	Çalışma durumu		p
	Evet	Hayır	
HPV bilme durumu (Evet /Hayır)	53/99	12/108	<0,001
HPV aşısı bilme durumu (Evet/Hayır)	68/85	21/91	<0,001

Serviks kanseri bilgi düzeyi

Araştırmaya katılan hastaların %52,4'ü serviks kanseri hakkındaki bilgi durumunun yetersiz olduğunu ve %37,8'i bilgi kaynaklarının televizyon olduğunu belirtmiştir. Eğitim durumu ile serviks kanserini daha önce duyma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p=0,840$). Çalışma durumuna göre serviks kanseri bilme oranları gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemekteydi ($p=0,681$).

HPV Bilgi Düzeyi

Araştırmaya katılan hastaların %33,6'sı HPV'yi bilmektedir. HPV'nin bulaş şeklinin cinsel yolla olduğu konusunda katılımcıların %46,1'inin fikri yoktur. Eğitim durumuna göre HPV'yi bilme oranları gruplar arasında farklılık göstermektedir ($p=0,039$). Çalışma durumuna göre HPV'yi bilme oranları çalışan grupta yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,010$, Tablo IV). Pap smear taramasını bilen hasta grubu ile HPV hakkında bilgi sahibi olmak ($p<0,001$, Tablo IV) ve HPV aşısını bilmek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,001$, Tablo IV).

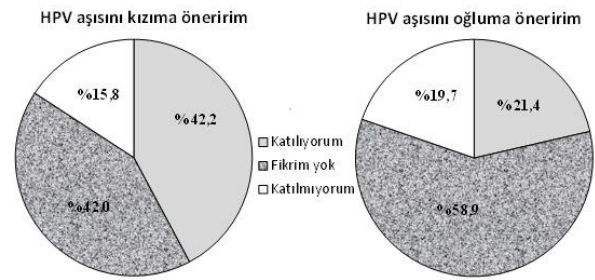
HPV Aşısı Bilgi ve Algılama Düzeyi

Katılımcıların %44,6'sı HPV aşısının varlığından haberdardır. %70,5'i HPV aşısının genital sigilleri önleyebildiği konusunda fikri olmadığını ve %56,5'i ise serviks kanserini önleyebildiği konusunda fikri olmadığını belirtmiştir. Eğitim durumuna göre HPV aşısını bilme oranları gruplar arasında farklılık göstermemektedir ($p=0,113$). Çalışma durumuna göre HPV aşısını bilme oranları çalışan grupta yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,031$, Tablo III). HPV hakkında bilgi sahibi olma ile HPV aşısını bilme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,001$, Tablo V). Şekil I'de HPV aşısını kızına ve oğluna önerme durumu grafik ile gösterilmiştir. Hastaların % 42'si HPV aşısını kızına

önermek ve %58,9'u HPV aşısını oğluna önermek konusunda fikri olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %51,8'i sağlık sigortaları karşılırsa HPV aşısını yaptırabileceğini belirtmiştir.

Tablo V: HPV bilme durumu ve HPV aşısı bilme durumu ilişkisi

	HPV aşısı bilme durumu				p
	Evet		Hayır		
HPV bilme durumu	n	%	n	%	
Evet	36	62,0	22	38,0	<0,001
Hayır	49	24,7	150	75,3	

Şekil I:

HPV aşısını kızına – oğluna önerme durumu

Tartışma ve Sonuç

Globocan 2008 verilerine göre Türkiye'de jinekolojik kanserler arasında en sık görülen 3. kanser olan serviks kanserinin önlenmesi, erken tanı ve tedavisi toplumsal önem arz eder³ Serviks kanserinin %94,8'inden sorumlu olan, vajen, vulva, genital ve baş boyun tümörlerine neden olan HPV enfeksiyonu maliyeti yüksek sonuçlara yol açar. İyi teşkilatlanmış, hedef kitle tarafından benimsenen, nüfusu kapsama düzeyi yüksek olan tarama programları serviks kanserinin önlenmesi ve erken tanısında etkilidir. Ancak etkili tarama programlarına rağmen serviks kanserinden ölümler hala gerçekleşmektedir. Bu nedenle taramaya ek olarak aşılama, serviks kanseri insidansının düşürülmesine yönelik en etkili yaklaşımdır.

Pınar ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada kadınların %78,8'inin pap smear testini duydukları, %92,6'sının serviks kanserini duydukları, %42,9'unun serviks kanseri hakkında bilgiyi basın yayın aracılığıyla edindiği ve %72,6'sının bilgilerini yeterli bulmadığı saptanmıştır⁹. Çalışmamızda katılımcıların %51,8'i pap smear taramasını bildiğini, %86,6'sı serviks kanserini duyduğunu, serviks kanserini duyanların % 52,4'ü serviks kanseri hakkındaki bilgi durumunun yetersiz olduğunu ve %37,8'i bilgi kaynağının televizyon olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmaya benzer olarak araştırmamızda eğitim durumuna göre pap smear bilme oranları gruplar arasında farklılık göstermektedir.

Ragin ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, çalışma popülasyonunun %78'i HPV'nin cinsel yolla bulaştığını bilmekte iken bizim hasta popülasyonumuzun ancak %42,6'sı bilmektedir¹⁰. Yine aynı çalışmada katılımcıların %87'si HPV aşısını daha önce duymuşken bizim çalışmamızda hastaların %44,6'sı duymuştur.

ABD'de popülasyon bazlı yapılan ve 1,006 kadının dahil olduğu çalışmada katılımcıların %28'i HPV'yi daha önce duymuşken, araştırmamıza katılan hastaların %33,6'sı HPV'yi bildiğini belirtmiştir¹¹.

Güvenç ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada kadınların HPV'yi duyma sıklığı %25,8 ve HPV aşısını duyma sıklığı %62,2 iken bizim çalışmamıza katılan hastaların %33,6'sı HPV'yi bildiğini, %44,6'sı HPV aşısını bildiğini belirtmiştir¹². Her iki çalışmada hem HPV hem de HPV aşıları ile ilgili en sık bilgi kaynağı olarak televizyon gösterilmektedir. Aynı çalışmada pap smear testi hakkında bilgi sahibi olan ve test yaptıran kadınlarda HPV enfeksiyonu ve HPV aşılarını bilme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bizim çalışmamızda da pap smear taramasını bilme durumu ile HPV bilme durumu ve HPV aşısını bilme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu HPV, HPV enfeksiyonunun sonuçları ve HPV aşısı ile ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip değildir. HPV enfeksiyonunun farkındalığını arttırarak korunma yöntemlerinin uygulanmasını, tarama yöntemlerine katılımı ve HPV aşısı uygulamasını yaygınlaştırmak ve dolayısıyla HPV enfeksiyonunun neden olduğu hastalıkları ve özellikle serviks kanseri insidansını azaltmak mümkündür. Ancak bu hedefe sadece toplum bazlı eğitim ile ulaşmak mümkün değildir. Katılımcılar HPV aşısını yaptırmalarında doktorun rolünün daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla maliyet-etkinlik analizleri doğrultusunda HPV aşısının ulusal aşı programına dahil edilmesi önemlidir.

Bu veriler genel popülasyonun HPV ve HPV aşısı hakkındaki bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir. HPV ve serviks kanseri hakkında bilgisi olanların sıklıkla bilgiye medya kaynaklı ulaşmaları nedeniyle medya ve Sağlık Bakanlığının ortak çalışmalarının arttırılarak halkı bilgilendirmede etkili olacağı düşünülmektedir. Katılımcılar HPV aşısını yap-

tırmalarında doktorun rolünün daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda pratisyen hekim, aile hekimi, halk sağlığı uzmanı, çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı, kadın hastalıkları ve doğum uzmanları ve bu uzmanlıkların ihtisasını yapan araştırma görevlilerine, hemşire ve ebelere önemli görev düşmektedir.

Kaynaklar

1. Munoz N , Bosch FX , Castellsague X , Diaz M , de Sanjose S , Hammouda D , et al. Against which human papillomavirus types shall we vaccinate and screen? The international perspective. *Int J Cancer* 2004;111:278-85.
2. Smith JS, Lindsay L, Hoots B, Keys J, Franceschi S, Winer R, Clifford GM. Human papillomavirus type distribution in invasive cervical cancer and high-grade cervical lesions: a meta-analysis update. *Int J Cancer* 2007;121:621-32.
3. The International Agency for Research on Cancer, WHO, GLOBOCAN 2008, Cancer Incidence and Mortality Worldwide in 2008 globocan.iarc.fr/.
4. T.C. Sağlık Bakanlığı, Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı, www.kanser.gov.tr.
5. Harper DM, Franco EL, Wheeler CM, Moscicki AB, Romanowski B, Roteli-Martins CM, et al. Sustained efficacy up to 4.5 years of a bivalent L1 virus-like particle vaccine against human papillomavirus types 16 and 18: follow-up from a randomised control trial. *Lancet* 2006;367:1247-55.
6. National Cancer Institute at the National Institutes of Health, Who should get HPV vaccines? <http://www.cancer.gov/cancer-topics/factsheet/prevention/HPV-vaccine>.
7. VFC: The ACIP-VFC Vaccine Resolutions, Centers for Disease Control and Prevention <http://www.cdc.gov/vaccines/programs/vfc/acip-vfc-resolutions.htm>.
8. The FUTURE II Study Group. Quadrivalent Vaccine against Human Papillomavirus to Prevent High-Grade Cervical Lesions, *N Engl J Med* 2007;356(19):1915-27.
9. Pınar G, Topuz Ş, An Ş, Doğan N, Kaya N, Algier L Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniğine başvuran kadınların HPV aşısı ve serviks kanseri ile ilgili bilgi düzeyleri, *Jinekolojik Onkoloji Dergisi*;2010:11-8.
10. Raginre, Edwardsrp, et al. Knowledge about human papillomavirus and the HPV vaccine – a survey of the general population . *Infect Agent Cancer*, 2009;4supel 1:s10.
11. National Survey of Public Knowledge of HPV, the Human Papillomavirus, The Kaiser Family Foundation [<http://www.kff.org/womenshealth>].
12. Güvenç G, Akyüz A, Yavan T, Dede M, Yenen MC. Kadınların Human Papilloma Virüs (HPV) enfeksiyonu ve HPV aşılarına yönelik bilgileri ile pap smear yaptırmaya davranışları. 11. Jinekolojik Onkoloji Kongre Özet Kitabı, 1-3 Mayıs 2008.